

GLASNIK SVOJIM BRALCEM:

Zdrav-ja vsi naj se še ve-se-le,
v no- vem le-tu naj bo sre-čno vse!

NABUŠKA DOLINA
(GNI M 26-156)

POSVETOVANJE SLOVENSKEH ETNOGRAFOV V ŠKOFJI LOKI

Medtem ko je zadnje posvetovanje v Kranju priredilo Slovensko etnografsko društvo ob svojem občnem zboru (gl. prejšnjo številko), ga je tokrat organizirala slovenska podružnica Etnološkega društva Jugoslavije pod gostoljubno streho škofjeloškega muzeja. Posvetovanja se je udeležilo večje število etnografov iz obeh društev (spričo čedalje pogostejšega skupnega delovanja postaja obstoj dveh etnografskih organizacij na Slovenskem vse bolj prazna formalnost!?) in tudi skupina študentov etnologije. Uvodne besede je spregovoril predsednik podružnice EDJ dr. G. Makarovič, nato pa je bil za delovnega predsednika izbran dr. E. Cevc.

Posvetovanje je začel dr. I. Sedej z referatom O RAZISKOVANJU KMEČKEGA STAVBARSTVA NA SLOVENSKEM. V njem je opozoril na vrsto še neresenih problemov in na nujne naloge, ki čakajo raziskovalce. Svoja razglabljanja je strnil v naslednji povzetek, namenjen našemu listu:

Raziskovanje kmečkega stavbarstva ima pri Slovencih razmeroma dolgo tradicijo, saj sega še v prejšnje stoletje. Kljub temu pa še do danes nimamo celovite in zaokrožene podobe o tem pojavu pri nas. Vendar "krivda" ne leži toliko v raziskovalcih, kot v sila raznolikem gradivu. Prebivamo pač na stičišču treh velikih kulturnih področij - mediteranskega, alpskega in panonskega. Obdelava vsakega izmed njih pa zahteva malodane enako obsežno delo kot recimo obdelava arhitekture na mnogo večjem področju kakega velikega naroda.

Prav zaradi tega so bili napori slovenskih raziskovalcev (deloma tudi tujih, predvsem avstrijskih) usmerjeni v ugotavljanje in razlago posameznih hišnih tipov. Ker pa je prevladovala geografska smer raziskovanja (Melik) je bila zanemarjena zgodovinska dimenzija problema. Hišne tipe na Slovenskem so obravnavali kot nespremenljive konstante, ki pač veljajo za vsa časovna obdobja. Iz takih predpostavk pa so sledili tudi ukrepi in misli o varovanju posameznih primerkov tipičnih kmečkih arhitektur. V strokovnih krogih je celo prevladovala misel, da je področje varstva etnografskih spomenikov kar se da preprosto: v "skan-senu" (muzeju na prostem) je pač treba zbrati pet (šest) hišnih tipov pa je problem ljudskega stavbarstva na Slovenskem rešen.

Hišni tipi so se v času in prostoru spreminjali. Poglejmo le na Notranjsko ali v Baško grapo. Danes ima

jo nekatera notranjska področja izrazito mediteranski značaj, predvsem zaradi streh iz korcev. Pred dobri mi petdesetimi leti pa so na teh področjih prevladovale strme dvokapne slamnate ali celo skodlaste strehe. Torej se je neki hišni tip preoblikoval tako rekoč pred našimi očmi. Še bolj zgovorna je morda Baška grapa - tu so italijanski oblastniki vpeljali korčasto kritino kar administrativno. Z novim naklonom strehe in z novim barvnim akcentom pa se je arhitektura bistveno spremenila. Nekdanji izrazito alpski naglas se je na zunanjsčini izgubil.

Bolj nespremenljive so v bistvu "urbanistične" (ali ruristične) značilnosti naselij. Tlorisna shema kraške vasi ali vipavskega naselja se od konca 15. stoletja do danes ni bistveno spremenila. Isto velja za vasi na Gorenjskem ali Štajerskem. Razvojni šel v smer spreminjanja naselbinskih oblik marveč zgolj v njih izpolnjevanje. To se pravi, da se je vas širila navadno v enakem oblikovnem ritmu. Poleg novih hiš na obrobju vasi so izpolnili le še nekatere vrzeli v jedru.

Tradicionalna "tipika" se na enak način odraža tudi pri oblikovanju samotnih kmetij. V škofjeloškem hribovju je ostala shema domačije v 18. stoletju prav taka kot v 15. - spremenila se je le višina posameznih stavb, kamen in opeka pa sta nadomestila les. Torej gre pri "rurizmu" za nekoliko trdnjše konstante kot pri posameznih hišah in drugih stavbah. Kljub temu pa moramo ugotoviti, da je čas vplival tudi na oblikovanje naselij - saj lahko trdimo, da se je "gotska" vas bistveno razlikovala od "renesančne" ali "baročne" - tu gre predvsem za usmeritev poslopij ob vaških potih.

Seveda pa gre pri vsem tem le za en vidik. Kmečko in ljudsko stavbarstvo na Slovenskem bo treba obdelati še iz etnološkega zornega kota - ugotoviti bo treba razmerje med arhitekturo vsakega obdobja in med načinom življenja njenih nosilcev, ugotoviti bo treba tudi vpliv arhitekture na ljudi in seveda obratno. Po drugi strani bo treba raziskati še razvoj kmečke hiše in gospodarskega poslopja na Slovenskem. Kljub temu, da že imamo nekaj teorij o izvoru kmečke hiše pri nas, jih zaenkrat še ni nihče dovolj trdno dokazal. Zato se pred raziskovalci ljudskega in kmečkega stavbarstva odpira izredno široko polje udejstvovanja.

V diskusiji se je oglasil najprej T. Cevc in opozoril, da je raziskovanje stavbarstva na Slovenskem še vedno pomanjkljivo in trdovratno vstraja na poti, ki nas ne bo pripeljala do zadovoljivih izsledkov. Prav je, da ga raziskujejo razne znanstvene stroke, kot so recimo o kozolcu pisali geografi, jezikoslovci, zgodovinarji, arhitekti, vendar bo šele etnološki študij odkril prvotno obliko, funkcijo in časovni okvir te markantne gospodarske naprave. T. Cevc je tudi opozoril, da puščamo vprašanja "zakaj, kdaj in kako?" preveč pogosto ob strani. Dokler ne bomo ugotovili najstarejših kulturnih elementov pri nas in poiskali kontinuiteto ljudske kulture na Slovenskem, ne bomo mogli napisati popolnejšega "Narodopisja Slovencev". To velja za ljudsko stavbarstvo v enaki meri kot za druge panoge narodopisja. Nazadnje je še poudaril, da so k raziskovanju ljudskega stavbarstva vabljeni tako umetnostni zgodovinarji kot geografi, arheologi, zgodovinarji in jezikoslovci, ker bo le skupno delo dalo obetajoče rezultate.

E. Cevc je opozoril, da je treba pri raziskovanju ljudske arhitekture paziti tudi na urbanistično zasnovano kraja, na medsebojno povezanost hiš. Za primer je navedel obnovev primorske vasi Borjana. Nove hiše,

četudi zgrajene v staremu slogu (z modernim materialom!), motijo okolico in se ljudje v njih ne počutijo dobro, ker niso postavljene tako, da bi se mogli pogovarjati čez ulico, kot so bili od nekdaj vajeni.

Matičetov je pogrešal objektivnega ugotavljanja gradiva, opisov hiš iz raznih razdobj. Naše arhitekture zanima samo stil, samo posamezne značilnosti, ne da bi se vprašali, kako je do njih prišlo. Npr. v Kobaridu so bile nekajdesne alpske hiše, danes so mediteranske.

Fister je omenil težave, ki jih ima spomeniško varstvo. Ljudje je težko prepričati, da je nekaj dragoceno, kar smatrajo za starinsko, nadležno. Zato bi morali raziskovalci ljudske arhitekture objavljati svoja dognanja tudi v poljudni obliki, pojasnjevati ljudem pomen in vrednost gradiva, ki ga obdelavajo v razpravah ter naznati, kako naj bi ga ohranili.

Po Kuretovem mnenju je pomanjkanje dobrih prikazov slovenske hiše eden izmed vzrokov za težave pri načrtovanju novih hiš, ki ne bi kvarile pokrajine. Avstrijci so že davno imeli poljudne publikacije z nasveti za tiste, ki bi hoteli zidati nanovo. Pri nas je žal zelo malo arhitektov, ki imajo čut za ljudsko arhitekturo.

Sedej je menil, da potrebujemo tudi zelo podrobno študijo o načinu življenja na vasi in o njegovih spremembah. Če bomo to poznali, bomo lahko kaj ukrenili za ohranitev stare arhitekture.

Tudi Šarfova je poudarila, da bi morali predvsem poskrbeti za gradivo, obdelano tako oblikovno kot funkcionalno, pa še z vidika razvoja v času in glede na socialne sloje prebivalstva. O življenju človeka v hiši ne vemo še ničesar. Vse to je ogromna naloga, ki ji spričo majhnega števila delavcev na tem področju nismo kos. Saj dela v Budimpešti na centru za raziskavo hiš kar 20 etnologov in 40 arhitektov, pa je za vse dovolj posla.

Debato je zaključil E. Cevc, ki je povzel, da obstajata v okviru ljudske arhitekture dva problema: spomeniško varstveni in raziskovalni. Zdi se, da se v zadnjem času glede prvega obrača malo na bolje, vsaj zaradi turizma. Če pa objektov ne moremo zares reševati, jih moramo vsaj dokumentirati. Ena prvih nalog je topografija. Drugo pa je raziskovanje, pri katerem se pojavi vprašanje metode dela. Precej plodna in tudi za slovensko gradivo porabna je smer, ki jo je za makedonsko in bosansko hišo nakazal arh. Grabrijan, medtem ko je Mušičeva metoda manj porabna. Seveda ni vse odvisno le od arhitektov, dela se moramo lotiti skupinsko, ob sodelovanju vseh strok. Doslej so se s problemom ljudske arhitekture ukvarjali največ umetnostni zgodovinarji. Vurnikova dela kažejo, da metoda te stroke ni najbolj posrečena; saj smo na račun gorenjske hiše, ki jo je Vurnik vrednotil zaradi zunanje formalnosti, delali krivico vsem drugim stavbam po Gorenjskem in drugod. Stavbe je treba vrednotiti po njihovi pričevalnosti, po njihovih zgodovinskih in socioloških vidikih. Treba bi bilo tudi ugotoviti posamezna območja hišnih tipov. Zelo pomembna je historična tipologija. Morali bi znati potegniti mejo med ljudsko in stilno umetnostjo ter raziskati vplive meščanske arhitekture na ljudsko. Spomeniško varstvo bi si moralo prizadevati, da bi zavrlo delo mazaških stavbenikov. Če bi združili moči, bi končno lahko ugotovili zgodovinsko stratigrafijo tipov, inovacije stilne umetnosti v ljudsko in današnje tipe stavb - končno bi ugotovili resničnost našega prostora in človeka.

+ + +

Drugi del posvetovanja je bil posvečen vprašanju pojma "ljudski" v kulturi. Referat o tem je pripravil dr. V. Vodušek in mu dal naslov ALI IN KAKO DEFINIRAMO "LJUDSKO" KULTURO KOT PREDMET ETNOLOGIJE. Zaradi skoposti odmerjenega prostora nam je dal avtor za objavo samo izvleček:

Izhodišče tehle izvajanju so trditve nekaterih slovenskih etnologov (na strokovnem posvetovanju v Ljubljani

v maju 1967), da se ne da znanstveno točno ugotoviti, kaj naj pomeni izraz "ljudska" kultura, ki naj bi bila po dosedanjeri pojmovanju predmet etnološkega raziskovanja. Obširneje je takrat doc. dr. Slavko Krčmarič utemeljeval mnenje, "da o ljudski kulturi kot posebni, določeno razmejeni kvaliteti ni in ne more biti besede. Ni nam namreč znano stališče, ki bi dovolj prepričljivo razmejevalo tako imenovani ljudsko-kulturni svet od splošno kulturne sfere konkretnega etnosa v konkretnem obdobju".¹⁾

Značilno je, da občutijo nejasnosti o predmetu raziskovanja in zato zagovarjajo njegovo razširitev oni etnologi, ki se ukvarjajo predvsem z materialno kulturo. Nasprotno se namreč zdi v ljudski duhovni kulturi zelo dobro oprijemljiva razlika npr. med ljudsko umetnostjo in ono "splošno", "visoko" ali "uradno",²⁾ čeprav doslej tudi v folklorističnih panogah etnologije ni najti neke zadovoljive opredelitve pojma "ljudske" kulture. Enako stanje je tudi v etnomuzikologiji, dasi se zdijo razlike med dvema kvalitativno drugačnima kulturama prav v glasbeni umetnosti posebno jasne; muzikologi so se zadovoljevali vse doslej s tem, kar so o ljudski pesmi teoretičnega prispevali tekstologi. Da je pri vsem tem ostala pojmovna nejasnost, kaj je sploh ljudska pesem, je ugotovil l. 1933 J. v. Pulikowski v ostro kritični razpravi "Geschichte des Begriffes Volkslied im musikalischen Schrifttum". Ta nejasnost traja vse doslej. Navajajo se pač nekateri znaki, ki naj bi bili za ljudsko pesem bistveni. Ko je ob spoznanju ponarodelih pesmi odpadel znak anonimnega avtorstva, je ostal pravzaprav samo še znak prenašanja po ustnem izročilu. Toda s strožjega stališča moramo izločiti tudi ta kriterij. Ne glede na to, da je izraz zelo nespreten, ker se ljudska instrumentalna glasba ne more prenašati po "ustnem" izročilu (enako tudi ne npr. ljudska plesna ali likovna umetnost), je ta kriterij sam po sebi le relativno veljaven. Morda bi veljal za Evropo, ne pa za nekatere dežele - npr. v jugovzhodni Aziji, Indoneziji, Indiji, severozahodni Afriki, ki imajo poleg ljudske glasbe v našem smislu tudi svojo umetno, svojo "klasično" glasbo. Ta se mora zaradi nepoznanja notne pisave prenašati pravtako le po ustnem izročilu, četudi v posebnih šolah z dolgotrajnim študijem. Nadaljna dva znaka ljudske pesmi, ki jih je navajal John Meier, tudi ne moreta bistveno prispevati k definiciji "ljudskega": spremenljivost (Variantenfähigkeit) izročila je šele produkt posebne ljudske duhovne tvornosti, pogoj daljše razširjenosti med ljudstvom (Volksläufigkeit) pa zastavlja vprašanje v začaranem krogu, kdo naj predstavlja ono "ljudstvo"?

+ + +

Teoretično gledano vidimo tri možnosti za definicijo ljudske kulture. Doslej se je spraševalo večinoma, kdo so nosilci te kulture, a se ni prišlo daleč od najbolj splošne formulacije, da so to nižji socialni sloji (Grundschichten). Strinjamo se z mnenjem, da je taka definicija za znanost v današnjem času preohlapna. Vprašamo se tudi, ali je sploh točna. V skandinavskih deželah so bili npr. v srednjem veku nekaj časa plemiški krogi nosilci balade, ki je po vseh znakih ljudska in se je kot taka ohranila deloma do današnjih dni. Drugo možnost za definicijo neke kulture vidimo v opredelitvi tistih formalnih znakov, ki jih enotno kažejo produkti te kulture. Po našem mnenju bi bila za naš primer taka pot le deloma uspešna, in tudi le za vsako panogo ljudske tvornosti posebej. Najboljša se nam zdi tretja pot, da se najjasneje ugotovi differentia specifica ljudske kulture: ob etnomuzikoloških pojavih se v samem procesu nastajanja kulturnih produktov (t.j. v ustvarjanju in reprodukciji) pokažejo bistvene razlike nasproti umetni, "visoki" glasbi. Tako smo že pred devetimi leti - ob prvem posvetovanju slovenskih etnologov - skušali formulirati definicijo predmeta etnomuzikologije in ob tem definicijo "ljudskega" takole:³⁾

"Etnomuzikologija je zgodovinska znanost, njen namen je ugotavljanje zakonitosti razvoja ljudske glasbene umetnosti... Pri tem pomeni "ljudska" glasba ono vrsto kolektivnega umetnostnega izročila, ki jo v ustvarjanju,

prevzemanju ali izvajanju označuje pretežno podzavestna, instinktivna in zato improvizatorična dejavnost za razliko od pretežno zavestne, organizirane, šolane in fiksirane dejavnosti umetne glasbe."

Drznili bi si trditi danes, da so vsi gornji ali podobni atributi (pretežno instinktivno - spontana, nešolana, nezavedna, improvizatorična dejavnost) bistveni in jasni konstitutivni znaki za definicijo ljudske duhovne kulture v vseh njenih panogah, v besedni, likovni, plesni, glasbeni umetnosti in prav tako v običajih. Obsegajo pa ljudsko kulturo ne samo v smislu starožitnosti, temveč prav tako najnovejše pojave sodobne mestne kulture (npr. v glasbi na področju popevke ali jazz-a). Vprašanje seveda je, koliko se dajo v podobnem smislu aplicirati tudi na ljudsko materialno kulturo.

- Opombe: 1) "Etnologija sedanjosti in njena temeljna izhodišča", str. 8 razmnoženega referata.
- 2) Zadnji izraz je posnet po razpravi: Albert Cîrse, *Alterité et dénivellements culturels*, Ethnologia europaea, 1967, št. 2.
- 3) "Predmet in namen etnomuzikologije", Glasnik Slov. etnografskega društva, Letnik II, 1959/60, št. 2

K temu je podal dr. R. Hrovatin koreferat z naslovom RAZISKOVANJE LJUDSKE KULTURE V LUČI GLASBENE FOLKLORISTIKE. V začetku je poudaril, da "je treba izhajati iz pojmovanja, da se izbor in obseg gradiva ter predmet in značaj raziskovanja ljudske kulture spreminjajo glede na določeno obdobje, deželo in delovno področje, to je, da so tako ljudska kultura kot pojmovanje, kaj je ljudsko, in raziskovanje zgodovinsko determinirani.

Pojem ljudskega je odvisen tako od kvalitativnega kot od kvantitativnega določevanja predmeta raziskovanja.

Predmet raziskovanja je izredno spremenljiv in odvisen od različnih pogojev razvoja v posamezni deželi v določenem obdobju in na posameznem delovnem področju raziskovanja.

Osnovna značilnost nosilcev ljudske kulture je množičnost ali vsaj pozitiven odnos do množičnosti pri naprednih delovnih silah, ki so najuspešnejši producenti dobrin. Množičnost prehodnih obdobij more biti tako splošna, da v njej ne prevladuje samo en družbeni sloj. Tako se zdi dandanes, ko skoro vse označujemo kot ljudsko. Pri tem pa ne vemo, kateri izmed novih pojavov bodo postali tradicionalni, kar je prav tako potrebno, ako jih želimo označiti kot ljudske.

Proizvodi ljudske kulture morejo biti tipični ali pa tudi ne.

Kot primer tipičnega proizvoda ljudske kulture in enega izmed njegovih vrhuncev je možko večglasno petje, kot se je izoblikovalo v zadnjih stoletjih na osrednjih slovenskih območjih. Pri tem tako imenovanem "čezpetju" je vodilna melodija, pogosto imenovana "naprej", v srednjem glasu. Pri poljudnem "čitalniškem" petju, ki je nastalo sočasno, pa je vodilna melodija v najvišjem glasu. Ta strukturalna razlika je dokaz, da gre za dve različni vrsti petja in da ni bila pravilna domneva nekkih naših folkloristov, ki so naše tipične ljudsko izvajali iz cerkvenega in čitalniškega petja.

Primeri ljudske kulture prehodnih obdobij so verske in socialne pesmi iz reformacije 16. stol. ter sodobne partizanske pesmi. Prav partizanske pesmi so primer izredno množičnega pojmovanja ljudskega. Nekatere izmed njih so nastale po naročilu voditeljev organizirane ljudskega odpora, prav tako pa soustvarili ustrezne pesmi v spontanem izražanju patriotskega zanosa posamezni nadarjeni borci iz najširših delovnih slojev.

Najbolj splošen znak ljudskega značaja v množični ustvarjalnosti pa kaže odnos nosilcev do proizvodov ljudske kulture. V teh odnosih je poleg množičnosti

predvsem poudarjena tradicionalnost, vendar ne mehanična. V njenih mejah se more uveljavljati tudi individualnost posameznega človeka, kar vodi k transformaciji tradicionalnih proizvodov.

Vse navedene značilnosti ljudskega ustvarjalnega procesa izhajajo iz funkcije, ki jo imajo nosilci in proizvodi v življenju delovnih množic. Prav tipične funkcije, ki jih imajo posamezni pojavi v življenju ljudstva, so pogoj za pojmovanje ljudskega.

Lep primer so kresne pesmi, ki so s spremembo proizvodnih odnosov na Slovenskem od prejšnjega stoletja dalje prehajale v pozabo in ki so jih registrirali pred nedavnim le še v Beli krajini. Še po osvoboditvi pa sem kresne pesmi našel med Brčini na istrsko-notranjskem obmejnem območju. Ta pojav je bil na tem območju pogojen z nacionalnim bojem proti fašizmu, v katerem so kresne pesmi rabile v funkciji ohranjanja najstarejše tradicije kot sredstvo za varovanje enakopravnega nacionalnega in družbenega obstoja. Zaradi nove funkcije so se pri petju kresnih pesmi dekletom pridružili še fantje, kar je bilo v nasprotju s prejšnjo starejšo tradicijo.

Značilen primer spremenjenih odnosov so tudi tako imenovane "ponarodele" pesmi, ki z uveljavljanjem transformacije prehajajo s področja individualne umetne ustvarjalnosti na področju kolektivne ljudske kulture.

Prav posebno je treba pri raziskovanju ljudskih pojavov v glasbi diferencirati delovne metode splošne muzikologije. Medtem ko muzikologija obravnava predvsem pisane dokumente, ki predvidevajo ponovljive izvedbe, pa mora etnomuzikologija upoštevati stalno transformacijo proizvodov.

Vsaka družba si je ustvarila ustrezno svojo metodo glede na svetovni nazor in jo je uporabljala pri raziskovanju ljudske kulture ne samo v svojem času, ampak jo je skušala aplicirati tudi na raziskovanje starejših epoh.

Tudi mi dandanes uporabljamo historično dialektično metodo pri raziskovanju tako sodobnega kot tudi vsega preteklega razvoja ljudske kulture."

Svoja izvajanja je sklenil z ugotovitvijo, da "ni mogoča za vse čase veljavna podrobna definicija pojma ljudskega oziroma ljudske kulture. Seveda bodo imele označbe ljudskega v raznih obdobjih in raznih deželah mnogo skupnega, čeprav bodo med njimi ne samo kvantitativne temveč tudi nekatere kvalitativne razlike. ... Pri tem nas ne sme motiti, da se nosilci naše sodobne ljudske kulture pojavljajo med vsemi družbenimi sloji in da proizvodi ustreznih odnosov izhajajo tako od profesionalnih tvorcev kot od ustvarjalcev v najširših delovnih slojih in da včasih skoro ni nobene razlike med umetno in ljudsko kulturo. Toda to je značilno za prehodna obdobja, med katera sodi tudi naš čas.

Nedvomno je treba počakati, da zopet preteče cela zgodovinska epoha, in da se pokažejo možnosti za večjo diferenciacijo med umetno in ljudsko kulturo, preden bi smeli trditi, da ne obstaja več posebna ljudska kultura."

V diskusiji je postavil Sedej vprašanje, ali ne gre pri partizanski pesmi - glede na to, da je bila deloma naročena in se je le zaradi razmer prenašala po ustnem izročilu - za drugačen kompleks vprašanj kot pri "klasični" ljudski kulturi.

Hrovatin je pojasnil, da živi med ljudstvom zelo veliko partizanskih pesmi, ki niso bile naročene in registrirane. To gradivo je zelo raznovrstno, kar je značilno za prehodne dobe. Zato je težko ugotoviti, kaj je tipično ljudsko in kaj ne.

E. Cevc je ugovarjal rabi izraza "visoka" umetnost, češ da zdaj govorimo raje "stilna".

Vodušek je pojasnil, da je mislil "visoka" umetnost v narekovaju. Včasih ljudski umetnosti niso priznavali "stila". A če definiramo stil kot vsoto tipičnih pojavov, potem moremo tudi v zvezi z ljudsko umetnostjo uporabljati pojem "stila".

Makarovič je menil, da velja pojem "ljudsko", kakor ga je definiral Vodušek, predvsem za duhovno kulturo, za umetniško ustvarjanje nasploh, ne samo za ljudsko.

Vodušek mu je odgovoril, da obstaja glede ustvarjanja bistvena razlika med "ljudsko" in "visoko". Pri "visoki" je zelo močan poudarek na racionalnem, pri "ljudski" pa tega ni.

Makarovič je ugovarjal, češ da je tudi v ljudski umetnosti eden, ki ustvarja, nasprotno tudi stilni umetnik ustvarja iz kolektivnega.

Tudi E. Cevc je prepričan, da obstaja neka mera spontane ustvarjalnosti tako v ljudski kot v stilni umetnosti in da ostrih meja med obema ni.

Kremenšek se je dotaknil nekaterih načelnih izjav v uvodu Voduškovega referata (v zgoraj objavljenem izvlečku je tisti del izpuščen. Op. ur.). Misli namreč, da se v zadnjem času pojavlja neko razlikovanje med etnologi in folkloristi, pogojeno v izhodiščih. Folkloristi izhajajo iz predmetov, stvaritev, zato jih zanima ljudskost. Etnologi pa izhajajo iz etnosa, zanima jih nosilec.

Kuret je podvomil, da bi našli definicijo "ljudskega" na ravni socioloških znanosti, ampak na področju psihologije.

Hrovatin je znova poudaril, da se tako pojem "ljudstvo" kot pojem "ljudski" spreminjata glede na obdobje, deželo itd.

E. Cevc je zaključil diskusijo z ugotovitvijo, da je v drugih strokah podobno: ker mislijo, da je že vse znano, teoretizirajo. Lahko pa se zgodi, da bosta čas in usoda prekrili to, kar bi morali še odkriti. Za nas in za mlajše velja, da je treba najprej zbrati gradivo. O načelnih stvareh bomo lahko govorili pozneje, nemara še lažje. -

Čeprav se je posvetovanje končalo s pozivom k zbiranju gradiva, so bili vendar vsi udeleženci prepričani, da je taka izmenjava mnenj in pogledov med zastopniki raznih vej etnologije zelo koristna. Naj bi torej posvetovanja le ostala kot ena stalnih oblik društvenega delovanja slovenskih etnologov.

Iz naše zakladnice

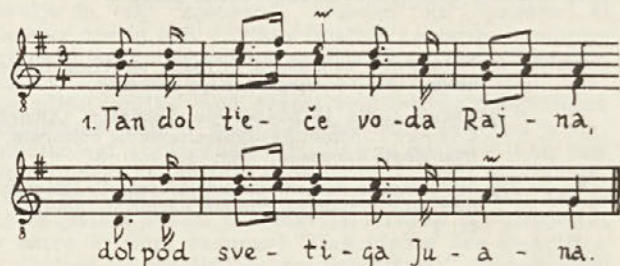
PESEM O VODI RAJNI

Pred letošnjim Velikim Šmarnom je bilo, ko smo se odpravili s kolegi od tržaškega radia iskat ljudskih pesmi po Beneški Sloveniji. Namenili smo se v vas Plastišča, visoko v hribih. Pri Nemah moraš zaviti v dolino Karnajte in se potem povzpeti po gorski cesti proti vzhodu. Do vasi Tipana ni daleč, od tam pa se cesta vijuga v nešteti ovinkih vedno više v breg, da se lahko razgleduješ po prostranih pobočjih Breškega Jalovca. Ko se ti zdi, da ne moreš nikamor več, se cesta nenadoma spusti navzdol in pred sabo zagledaš na majhni ravnici vas. To so Plastišča.

Ob prvem obisku lansko jesen so nas bili povabili, naj se opriliki oglasimo, češ, da ne bomo odšli praznih rok, ker ljudje radi pojo. Po pravilu, da se v obrobni, odročni pokrajini neke dežele ohranijo tudi take pesmi, ki so se drugod že izgubile, smo v Beneški Sloveniji lahko pripravljani na vsakršna presenečenja.

Rezija je pred leti pomenila pravo odkritje v glasbenem in tekstovnem pogledu. V Posočju smo posneli edine slovenske primere recitativnih pesmi. Kdo ve, kaj vse se bo sčasoma našlo v porečju Nadiže in Tera?

Imeli smo srečo tudi tokrat. Stari Jovánš Tinov, ki sicer živi pri sinu v Franciji, je bil doma na počitnicah. Ob spominih na mlada leta in fantovsko petje so mu pesmi kar vrele iz grla. Pomagala mu je sestra Marica. Skupaj sta zapela pesem, ki je biser med dosedanjimi posnetki iz Beneške Slovenije in prava redkost med slovenskimi ljudskimi pesmimi sploh. Takole jo je prepisal s traku (TS/15/21828, št.7) naš tržaški kolega P. Merkb:

2. Dol pri vodi Rajni leži stazica, sam po stazic pridè Marija,
3. /: naša mati ljubezniva.:/
4. V narúoč pàrnese dšete mládo, dšete mládo, oj Ježúša.
5. Ježúš pogleda umez Mariju: "Ka van je, o mati moja,
6. /: kler ste táko vi žalóstna?"/:
7. "Jaz sen žalóstna vode Rajne, kver me mogla vid zgubiwa.
8. Vidu, vidu, kolkó ušlišu, vsak bo vidu an bo šlišu.

Doslej edini primer te pesmi je pred dobrimi sto leti zapisal Matej Trnovec v Lokovcu na Banjški planoti, kajpak samo besedilo. Objavljena je bila v Štrekljevi zbirki (gl. št. 437). Tupa je zdaj pesem zaživela z melodijo, lepo, častljivo, kot se spodobi za legendo.

Pesem je mikavna tudi zato, ker zastavlja raziskovalcu kar več ugank. Posebno se vprašujemo, kako je mogla priti v slovensko pesemsko izročilo "voda Rajna", ko smo vendar tako daleč od velikega Rena.

Ali naj gledamo v tem spomin na romanja v Kelmorajn? A zakaj samo v tej pesmi, medtem ko se velika reka v naših pesmih ponavadi imenuje Donava. Treba bo iskati še pri sosednjih narodih, če imajo morda kakšne variante, hkrati pa pogledati vsebinsko sorodne primere med našimi legendami, kot je recimo tista o vaseh, ki jih je potopila voda Donava za kazen, ker vaščani niso poznali usmiljenja.

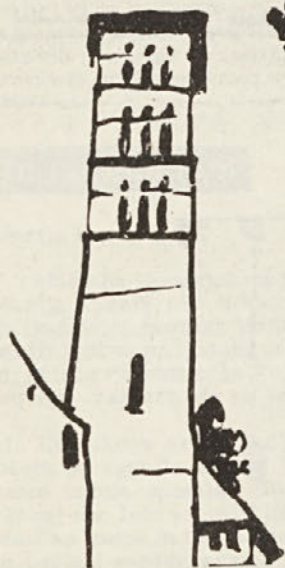
Legende so med pesmimi tisto, kar so za likovno umetnost freske po preprostih vaških cerkvicah. Morda je risba okorna, barvni odtenki ne dovolj fini, zato pa je vsebina lepa, učinkuje neposredno in je večkrat celo pretresljiva. Kakor nas take freske vedno znova pritegnejo, pa čeprav so videti ob umetninah velikih slikarjev kar neobgljene, tako je tudi preprosta ljudska pesem vedno mikavna, naj si bo še tako odmaknjena današnjemu življenju.

Kongresi in posvetovanja

КОНГРЕС
СРБИ
БАНЈЕ
1968

XV. KONGRES SUFJ V JAJCU 12. - 16. SEPT. 1968

Letošnji, XV. kongres Zveze jugoslovanskih folkloristov, je organiziralo bosansko društvo in ga priredilo v slikovitem, starinskem mestecu ob Plivi.

Ljudski ustvarjalnosti Jajca in okolice je bila - že po tradiciji - posvečena uvodna kongresna tema. Referate je dopolnjeval večer pesmi in plesov, ki ga je priredila mladina okoliških vasi.

Glavni kongresni temi sta bili dve: o oblikah petja epskih pesmi na Balkanu in o ljudskih glasbenih instrumentih balkanskih narodov. Razen tega so po sekcijah razpravljali o vprašanih metodologije, klasifikacije in terminologije.

Referatov je bilo tudi tokrat veliko, program je bil celo prenatrpan, vendar so se slovenski udeleženci lepo uveljavili. O petju epskih pesmi v Sloveniji je govoril dr. V. Vodušek; dr. Hrovatin opisal doslej neznan instrument "nunalco"; J. Strajnar je poročal o svojih dognanjih, da je v Reziji citra nasledila dude; in M. Ramovš je razpravljal o problemu zapisovanja individualnih variacij rezijanskega plesa. Zaradi dogodkov v ČSSR je veliko prijavitelcev iz drugih evropskih držav udeležbo na kongresu odpovedalo in je tako odpadlo večje število zanimivih referatov. Kljub temu je časovna stiska onemogočala tehtnejšo diskusijo.

Lepo dopolnilo kongresa je bil tudi guslarski večer, kiga je priredilo guslarsko društvo "Filip Višnjić" iz Sarajeva.

SREČANJE SREDNJEVROPSKIH NARODOPISCEV V STARI GORICI

Skupina kulturnih delavcev okoli revije "Iniziativa isontina" v Stari Gorici prireja sestanke kulturnih delavcev iz vseh srednjeevropskih dežel. Predlanskim so se sestali pesniki, lani pisatelji, letos narodopisci (od 21. do 25. septembra 1968). Predmet razpravljanja so bile "vrednote in funkcije tradicionalne kulture"

v Srednji Evropi. Sestanka so se udeležile delegacije iz sosednje Avstrije, iz Češkoslovaške, iz Zahodne Nemčije, iz Jugoslavije (Hrvaške in Slovenije), blizu 60 oseb. Napovedanih delegacij iz Madžarske in Romunije ni bilo. Slovenijo so zastopali: prof. dr. Vilko Novak, dr. Milko Matičetov, dr. Valens Vodušek, dr. Emilijan Cevc, doc. Uroš Krek in kot vodja delegacije dr. Niko Kuret. Predavanja so obravnavala splošne teme ter probleme ljudskega slovstva, etnomuzikologije in ljudske umetnosti. Slovenska delegacija je sodelovala s tremi referati: dr. Matičetov je govorilo o pripovednem pesništvu slovenskega ljudstva, dr. Novak o srečanju mediteranskih, alpskih in panonskih elementov v slovenski ljudski kulturi, dr. Cevc o ljudski in visoki umetnosti. Dr. Kuret je poročal o pomenu in delu skupine "Alpes Orientales". Referati bodo izšli v posebnem zborniku. Pokazali so v glavnem dejansko povezanost vseh elementov ljudske kulture v Srednji Evropi. Želja udeležencev in prirediteljev je, da bi se seznanjanje z narodopisno problematiko Srednje Evrope v tem krogu nadaljevalo.

Kuret

Iz ustanov

DELOVNA SKUPNOST?

Na nedavnem posvetovanju slovenskih etnografov v Kranju je dr. Kuret izrazil misel o ustanovitvi neke nevezane, svobodne delovne skupnosti, ki ne bi družila le ustanov, ampak tudi samostojne raziskovalce. Njegov predlog je bil sprejet in tako so se zdaj predstavniki etnografskih ustanov in fakultetne stolice na dveh pripravljanih sestankih že dogovarjali o obliki in namenu skupnosti.

Vsi so bili soglasni, da bodo ustanove lahko reševale obsežne naloge, ki so pred slovensko etnografsko vedo, le s skupnimi in usklajenimi naporimi in s sistematično pritegnitvijo posameznikov. Med nalogami je na prvem mestu priprava novega Narodopisja Slovencev, kar pa je izvedljivo le, če se vzporedno izdeluje bibliografija in če vzporedno deluje informatorska mreža. V načrtu sta tudi slovenski narodopisni besednjak in slovenski narodopisni atlas. V skladu z vsem tem pa je nujno potrebno, da ustanove pritegnejo k delu sodelavce za tiste panoge, za katere same nimajo strokovnjakov.

O nadaljnjih prizadevanjih za ustanovitev delovne skupnosti bomo še poročali.

Med novimi knjigami

Zbornik XII. kongresa jugoslovanskih folkloristov, Celje 1965, uredila Zmaga Kumer, Ljubljana 1968, strani 432.

Nemara ni nobenega strokovnega društva v Jugoslaviji, ki bi tolikanj dosledno objavljalo prispevke s svojih kongresov kakor Zveza folklorističnih društev Jugoslavije. Pričujoči zbornik je že enajsti po vrsti in je podobno zajeten, kakor so bili prejšnji.

Kakor je tolikšna plodnost folklorističnega dela iz leta v leto vredna vse hvale, se ni mogoče izogniti vprašanju, če ne bi bilo prikladneje (kakor so že večkrat predlagali nekateri slovenski predstavniki v Zvezi), da bi bili kongresi redkejši, zato pa njihova vsebina bolj poglobljena. Zakaj ne samo pri pričujočem zborniku, temveč tudi pri vseh prejšnjih najdemo mimo zares tehtnih obravnjav precej manj tehtne, vrh tega pa je sorazmerno ozko odmerjen obseg vsakega prispevka prevečkrat v nasprotju s potrebo po ustreznih utemeljitvah vsakokratnih spoznanj. Kljub temu odpirajo malone vsi folkloristični kongresni zborniki širok in po svoje poučen pogled v delo naših in marsikaterih tujih folkloristov.

Celjski kongres je bil posvečen trem temam (etnografski podobi celjskega območja, vprašanjem razvoja folklorne v sedanosti in arhaičnim prvina v svatbenih šegah), razen tega pa je potekalo delo tudi v sekcijah (za ljudsko glasbo, za ljudske pesmi, za ljudsko pripovedništvo, za ljudske plesne in za ljudsko dramatiko). Od prispevkov naj v celoti omenimo zlasti slovenske, ker je vsak prinesel mikavna dognanja ali pa upoštevanja vredno gradivo. Etnografsko malo znani svet med Savinjo, Savo in Sotlo je načel N. Kuret, medtem ko sta D. Predan in F. Hribnik prispevala opis kašt na celjskem območju in gornjesavinjskega splavarstva. M. Šuštar je obravnavala svatbeni ples "kačo zvijati" na Slovenskem, R. Hrovatin biološke vplive na metrično-ritmične relacije v ljudskih plesih, V. Vodušek anakruzo v slovenski ljudski pesmi in Z. Kumer tekstno klasifikacijo ljudskih pesmi.

Od drugih prispevkov navajamo tiste, ki jih štejejo za najpomembnejše, ne da bi se strinjali z vsemi njihovimi izsledki. Mikaven, a tudi oporečen je spis D. Nedeljkovića o vprašanjih razvoja vsebine in oblike v sodobnem ljudskem ustvarjanju; podobno velja tudi za prispevke A. Nazora o razumevanju in pravem mestu ljudskega ustvarjanja, D. Antonijeveca o boju zoper folklorizem kot enim od pogojev za ustvarjalni razvoj sodobne folklorne in B.N. Putilova o ruski klasični folklori in sodobnosti. Menimo namreč, da je tema o razvoju folklorne v našem času izredno zapletena in neposredno povezana s teoretičnimi vodili posameznih raziskovalcev; za ta vodila pa sodimo, da so pri nas na splošno še vse premalo prečiščena. Na ustaljenih tirih se gibljejo raziskave o arhaičnih prvinah v svatbenih šegah. Med njimi imamo za najpomembnejše prispevke M. Barjaktarovića, D. Djordjevića, S. Zečeviča, M. Bošković-Stullijeve, M. Lalevića in P. Vlahovića.

Med domačimi raziskovalci, ki so sodelovali v delu sekcij, moramo omeniti razen M. Bošković-Stullijeve zlasti slovenske udeležence, kismo jih že našli. Sicer pa so zlasti v sekcijah sodelovali številni tuji raziskovalci, posebej iz vzhodne Evrope.

A. B.

Marija Šuštar, Slovenski ljudski plesi Prekmurja. (Izdal Glasbeno-narodopisni inštitut v Ljubljani, založila Založba Obzorja v Mariboru), Ljubljana 1968

Knjiga je 3. zvezek zbirke "Slovenski ljudski plesi". Doslej so izšli že Slovenski ljudski plesi Primorske in Slovenski ljudski plesi Koroške.

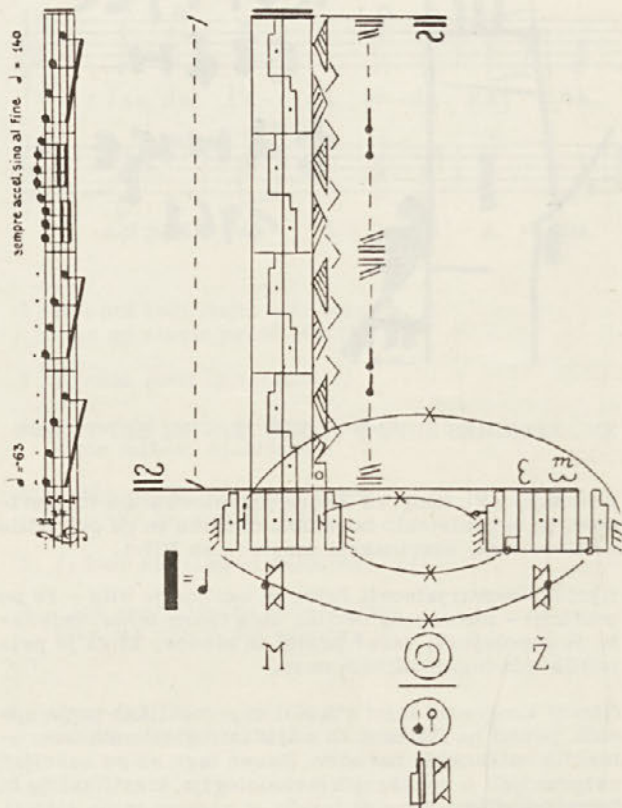
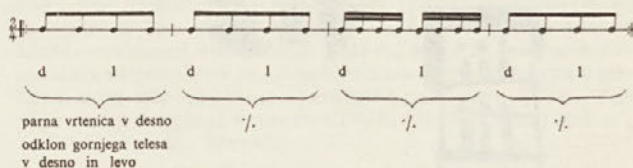
Ljudsko plesno izročilo Prekmurja ne kaže nekkih izrazito svojevrstnih potez, večji del so to plesi, ki jih plešejo oziroma so jih plesali tudi drugod po Sloveniji, nekaj pa je takih, ki so sorodni s plesi sosednje Hrvaške in Madžarske. Seveda jih v Prekmurju plešejo na svoj način in po svoje imenujejo. Ustvarjalna moč ljudstva se odraža tudi v preoblikovanju privzetega.

Prekmurški plesi so bili slovenski javnosti prvič predstavljeni leta 1939 na folklornem festivalu v Mariboru. Plesala jih je skupina domačinov iz Beltincev pri Murski Soboti. Od nekaterih članov te skupine je avtorica zapisala večino v knjigi objavljenih plesov. V knjigi seveda niso opisani vsi prekmurški plesi, pač pa najznačilnejši: tkalečka, nekdanji ples tkalcev, ki ima danes le še spretnostni značaj in je hkrati edini slovenski moški ples; varianta plesa z blazino, ki ga ponekod v Prekmurju plešejo na pesem Marko skače; točak; kalamajka; Po zelenoj trati, prekmurška varianta čardaša; šamarjanka in muzolin, varianti plesa, ki je zlasti po Gorenjskem znan pod imenom mrzulin; Vsaka ftica je vesela, ples, ki so ga plesali, ko se je nevesta poslavljala od doma; drmač; gospod-gospa ali prekmurška polka; šoštarska in trojka.

Plesi so zapisani v mednarodni plesni pisavi po Laban-Knustovem sistemu; ker pa knjiga ni namenjena le

strokovnjakom, je dodan tudi besedni opis in na koncu so posamezne drže in figure ponazorjene s fotografijami. V predgovoru pa postavlja avtorica plesne v prostor in čas in na kratko omenja še druge plesne, ki v knjigi niso podrobno opisani.

Plesalec:

Knjige te vrste se na našem knjižnem trgu redko pojavljajo, so pa dobrodošle vsem, ki se z ljudskim plesom kakorkoli ukvarjajo, predvsem folklornim skupinam, ki bodo našle v njej neoporečno gradivo za svoj program.

-vš

Anton Funtek - Rudolf Baumbach: Zlatorog. München 1968.

Pripovedko o Zlatorogu poznamo natanko sto let. L. 1868 jo je objavil v tedanji "Laibacher Zeitung" naravoslovec, politik in publicist Karel Dežman (1821-1889). Snov je pobudila nemškega pesnika Rudolfa Baumbacha (1840-1905), da jo je oblikoval v nemščini kot epsko-lirsko pesnitev "Zlatorog" (1877). Pesnitev je znana pri nas v prevodu Antona Funtka (1. izd. 1886, 2. izd. 1922). Stoletnico Zlatoroga je proslavil zaslužni münchenski založnik Dr. dr. Rudolf Trofenik z novo izdajo pesnitve in sicer vzporedno v nemškem izvirniku in slovenskem prevodu. Knjiga je razkošno izdana in jo krasi veliko celostranskih slik na umetniškem papirju. Za pravilno pojmovanje tega dela sta sodobnikom namenjeni dve dodani razpravi, H. J. Kisslinga "Rudolf Baumbach in njegov 'Zlatorog'" ter L. Kretzenbacherja "Povedka in bajka o Zlatorogu".

J. Kissling simpatično ocenjuje Baumbachovo stvaritev in daje visoko priznanje Funtkovemu mojstrskemu prevodu. L. Kretzenbacher razpravlja o "ljudskem" značaju Dežmanovega Zlatoroga in o predmetu te pripovedke na splošno. Srečanje človeka s "sveto" živaljo visokogorskega sveta je znano v jugovzhodni Evropi (Dalmacija, Bosna, Albanija) in v vzhodni Sveta žival je navadno druga oblika božanstva. Lov nanjo je pregreha, ki je božanstvo ne odpusti in zato drznega lovca pogubi. Zlatorogova snov je poslednji odmev starih verskih predstav in zato splošno zanimiva. - Obe razpravi sta natisnjeni tudi v slovenskem prevodu N. Kureta.

In memoriam

Helena Ložar

Marija Kurnik

V Tržiču na Gorenjskem je lani (18. dec. 1967) umrla Marija Kurnik, p.d. Rôdarjeva Mici, nečakinja znane ljudskega pesnika Vojteha Kurnika (1826-1886). Ker je bila tudi sama ljudska umetnica in ker je svojo hišo, ki je bila rojstna hiša Vojtehova, izročila Tržiškemu muzeju, zasluži, da se je spomnimo v Glasniku SED.

M. Kurnikova se je rodila 21. dec. 1889 v Tržiču. Očeta je zgubila zgodaj in svojo grenko mladost je sama takole opisala: "Po očetovi smrti - oče so bili skoraj eno leto v postelji - smo ostali brez sredstev. Mati so mene in brata preživljali s tem, da so štirkali in peglali moške srajce in ženska spodnja krila. Na dveh parcelah za farovžem smo pridelali vso zelenjavo, kar smo potrebovali za prehrano. Z bratom sva hodila v gošo po drva. Potem so dali brata učiti za mizarja, jaz pa sem se šla učiti za šiviljo perila k moji botri. Petnajst let stara sem že znala toliko šivati, da so me klicali na dom v vse boljše hiše". In tako se je prebijala skozi življenje še celih 63 let. "Brez dela bi jaz ne znala živeti," je zapisala, ko ji je bilo oktobra 1963 priznana socialno zavarovanje in mesečna podpora, ker je svojo hišo, ki je lepo ohranjen primer ljudskega stavbarstva, dala Tržiškemu muzeju.

Tedaj mi je pisala: "Ko sem oddala hišo muzeju, so padle skrbi od mene kakor strgan gvant. Sedaj sem pa postala tudi jaz znamenita starina, primerna za v muzej. Tako bo naša hiša postala kulturni spomenik, stric Vojteh pa bo dobil zaslužno priznanje. Jaz se bom preselila iz sprednjih v zadnje prostore." Ker se je že oglašala bolezen, je manjšivala za naročnike, delala pa je za muzej v Kurnikovi hiši. "Za marsikaj sem še koristna", je pisala 1. 1964. "Naštrikala sem 15 različnih vzorcev nogavic (nogavičarstvo je bilo nekoč v Tržiču zelo razvito) - in en lajbič po starem vzorcu. Kadar bodo dobili primerno volno, bom štrikala še za Kranjski muzej".

V letu 1965 mi je sproti poročala, kako napreduje obnavljanje in preurejanje Kurnikove hiše v muzej. Zelo srečna je bila 4. avg. 1965, ko je Tržiški muzej ob občinskem prazniku v njeni hiši odprl spominsko sobo V. Kurniku. V marcu 1966 mi je poslala pesem, ki jo je Vojteh zložil svojemu očetu za god: znala jo je na pamet. V istem pismu je opisala Prešernovo proslavo v Tržiču (8. II. 1966), ki ni veljala samo Prešernu, ampak tudi vsem pesnikom iz Prešernove dobe. Tržičani so se spomnili zlasti Vojteha Kurnika, Marija pa je recitirala Vojtehovo dolgo predpustno pesem in še eno svojo. Občinstvo je recitatorko seveda burno pozdravilo, dobila je šopek nageljnov, zvečer pa so ji pevci (tudi sama je bila nekoč pevka) zapeli podoknico. Leta 1966 so Vojtehovo in njeno sliko vpletli celo v turistični reklamni film "Tržič", v tržiškem radiu pa je ob sobotah recitirala Vojtehove pesmi. L. 1967 je čedalje bolj bolehal, se zdravila tudi na Golniku in 18. dec. 1967 umrla.

M. Kurnikova je neizmerno ljubila Tržič in svojo rojstno hišo. Imela je smisel za lepoto in spoštovanje do ljudskega izročila, ki ga je pri starejših ljudeh še veliko. Zložila je obilo prigodnic in voščil ter zbrala nekaj starih, pozabljenih molitvic. Posebno važno je, da je rešila rokopis Vojtehove obširne parodije "Kdo je mar?" (52 pesmi), ki je objavljena v Razpravah SAZU (1965). Tako bo z Vojtehovim živelo tudi ime Marije Kurnikove, dveh ljudskih umetnikov iz iste družine.

Jože Gregorič

KAZALO

Etnografsko delo slovenskih muzejev	št. 1
Posvetovanje slovenskih etnografov v Kranju	št. 3
Posvetovanje slovenskih etnografov v Škofji Loki	št. 4
N. Kuret, Osnove in ozadje naših šeg	št. 2
Iz naše zakladnice: ZK., Pesem o vodi Rajni	št. 4
Kako je nastala pesem prvega reja	št. 2
Bralci nam pošiljajo: K. Bačar, Utajeni Evini otroci	št. 3
M. Ramovš, Pritrkavanje - ljudska umetnost	št. 2
M. Makarovič, Nekaj misli ob "folklornih prireditvah"	št. 2
-zr-, Noša ali moda	št. 2
Prireditve in razstave	št. 2
Sestanki in kongresi	št. 4
Društvene novice	št. 1, 2, 3
Osebnosti	št. 1
Med novimi knjigami	št. 2, 4
In memoriam: J. Gregorič, Marija Kurnik	št. 4

TABLE DES MATIÈRES

L'activité ethnographique des musées slovènes	No. 1
Conférence des ethnographes slovènes à Kranj	No. 3
Conférence des ethnographes slovènes à Škofja Loka	No. 4
N. Kuret, Les bases et le fond de nos coutumes	No. 2
De notre trésor: Une chanson slovène du Rhin	No. 4
L'origine de la chanson pour la danse "prvi rej"	No. 2
Contributions de nos lecteurs	No. 3

M. Ramovš, Le carillonnage - art populaire	No. 2
M. Makarovič, Quelques réflexions sur "les manifestations folkloriques"	No. 2
-zr-, Costumes nationales ou la mode	No. 2
Manifestations et expositions	No. 2
Congres et conférences	No. 4
Nouvelles de la Société	No. 1, 2, 3
Nouvelles personnelles	No. 1
Livres nouveaux	No. 2, 4
In memoriam: J. Gregorič, Marija Kurnik	No. 4

**SPLOŠNA
VODNA SKUPNOST
SAVINJA-CELJE**

IZVRŠUJE
VSA REGULACIJSKA DELA
NA
HUDOURNIKIH IN REKAH

TOPLO PRIPOROČAMO

IZDELKE

CELJE

TRGOVSKO PODJETJE NA VELIKO IN MALO

TEHNO-MERCATOR
CELJE

